

**X Jubileuszowe
Symposium Ochrony Drewna
(Rogów k. Koluszek 17—19 X 1978 r.)**

X Юбилейный симпозиум охраны древесины
(Рогув около Колюшек 17—19.X.1978 г.)

Xth jubilee Symposium on Wood Protection Rogów near Koluszki,
17th—19th October 1978

W Rogowie, siedzibie Leśnego Zakładu Doświadczalnego SGGW-AR w Warszawie odbyło się kolejne, X Symposium Ochrony Drewna zorganizowane przez Komitet Technologii Drewna PAN i Instytut Ochrony Lasu i Drewna SGGW-AR. Symposium dedykowane było 50-leciu pracy naukowej prof. dr. hab. Józefa K o c h m a n a, członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk, współinicjatora odbywających się od 20 lat Symposiumów Ochrony Drewna.

Udział wzięło ok. 100 osób reprezentujących wyższe uczelnie, instytuty naukowo-badawcze oraz liczne instytucje gospodarcze i przemysłowe interesujące się ochroną drewna. Reprezentowane były władze państwowe i partyjne: Wydział Rolnictwa i Wyżywienia KC PZPR, Ministerstwo Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, Ministerstwo Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska, Urząd Gospodarki Materiałowej i inne.

W obradach uczestniczyło 15 gości zagranicznych: po 1 z Berlina Zachodniego, Bułgarii oraz Jugosławii, z Czechosłowacji — 10, ze Związku Radzieckiego — 2. Wśród gości zagranicznych byli dwaj najwybitniejsi specjaliści w zakresie patologii i ochrony drewna w świecie: prof. dr Günter B e c k e r z Instytutu Badań Materiałów w Berlinie-Dahlem oraz prof. dr Vladimir R y p a č e k z Czechosłowackiej Akademii Nauk w Brnie.

Symposium otworzył przewodniczący Komitetu Organizacyjnego prof. dr hab. Jerzy W a ż n y, przedstawiając charakterystykę naukową prof. dr. hab. Józefa K o c h m a n a i znaczenie jego działalności dla rozwoju patologii i konserwacji drewna w Polsce. Przemówienie powitalne wygłosili prorektor ds. nauki SGGW-AR prof. dr hab. Tomasz W o d z i c k i, sekretarz Wydz. V Nauk Rolniczych i Leśnych PAN prof. dr hab. Zbigniew

Gertych, dyrektor Instytutu Ochrony Lasu i Drewna SGGW-AR prof. dr hab. Jan Dominik, zast. przewodniczącego Komitetu Nauk Leśnych PAN prof. dr Karol Mańka oraz zast. przewodniczącego Komitetu Technologii Drewna PAN prof. dr hab. Jerzy Żytecki, który jednocześnie jako członek Rady Naukowej przy Ministrze Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego wręczył prof. dr. J. Kochmanowi przyznaną mu odznakę Zasłużonego dla Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Jubilat w krótkim przemówieniu podziękował za przyznane wyróżnienie.

Odczytane zostały następnie listy gratulacyjne nadesłane przez wiceministra leśnictwa i przemysłu drzewnego mgr. inż. Janusza Walewskiego, przewodniczącego Komitetu Nauk Leśnych PAN prof. dr. Wiesława Grochowskiego, przewodniczącego PTL prof. dr. hab. Franciszka Krzysika i innych. W trakcie obrad głos zabrali przedstawiciele Wydziału Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej KC PZPR mgr inż. J. Smardzewski oraz przedstawiciel Urzędu Gospodarki Materiałowej mgr inż. W. Starzecki, podkreślając rolę i znaczenie ochrony drewna w gospodarce materiałowej kraju.

Obradom Sympozjum przewodniczyli kolejno: prof. dr Edward Tarociński, prof. dr Włodzimierz Surewicz, mgr inż. Waclaw Starzecki, doc. dr hab. Kazimierz Lutomski i doc. dr hab. Tadeusz Wytwer.

W czasie obrad wygłoszono i przedyskutowano 35 referatów, ujętych w 5 grup tematycznych: 1. biotyczne czynniki degradacji drewna, 2. abiotyczne czynniki degradacji drewna, 3. organizacji i metody ochrony drewna, 4. żywice syntetyczne w ochronie drewna, 5. środki ochrony drewna i ich badanie.

BIOTYCZNE CZYNNIKI DEGRADACJI DREWNA

Racjonalna ochrona drewna wymaga pełnego poznania czynników powodujących jego degradację. J. Ważny — SGGW-AR w Warszawie przedstawił w oparciu o współczesny poziom wiedzy koncepcję klasyfikacji biotycznych i abiotycznych czynników degradacji drewna. Omówiono stopień poznania poszczególnych czynników oraz zmiany przez nie powodowane we właściwościach drewna i jego trwałości. V. Rypáček z Instytutu Botaniki CSAN w Brnie przedstawił fizjologiczne i biochemiczne podstawy rozkładu drewna przez grzyby. Atak drewna przez te organizmy jest stymulowany lub inhibitowany przez niektóre stałe lub lotne substancje znajdujące się w drewnie, w stopniu zależnym od ich koncentracji. V. Nečesany i J. Kozlik z Państwowego Instytutu Badań Drewna w Bratysławie zajęli się wpływem enzymów wytwarzanych

przez *Fomes fomentarius* na kinetykę rozkładu buka. Na podstawie analizy ultrastruktury ścian komórkowych, zmian składu chemicznego, ubytku masy i zmian właściwości fizycznych stwierdzono, że procesy te są pochodną kinetyki wytwarzania przez grzyb enzymów. Badania ultrastruktury drewna porażonego przez grzyby przy zastosowaniu metody dyfrakcji promieni X i mikroskopii elektronowej omówił J. K o c o ń z Zakładu Fizyki SGGW-AR. Ł. B r o d z i a k i J. W a ż n y badali wpływ na drewno grzyba *Lentinus edodes* introdukowanego z Japonii do celów utylizacji odpadów drzewnych i hodowli owocników stanowiących surowiec dla przemysłu spożywczego i farmaceutycznego. Dla 5 rodzajów drewna zbadano zmiany masy, objętości, gęstości, nasiąkliwości, higroskopijności i wytrzymałości drewna na ściskanie.

ABIOTYCZNE CZYNNIKI DEGRADACJI DREWNA

W przeciwieństwie do biotycznych czynników degradacji drewna, czynniki abiotyczne są dotychczas znacznie mniej poznane. J. R a c z k o w s k i z Instytutu Mechanicznej Technologii Drewna AR w Poznaniu w referacie o naturalnej korozji atmosferycznej drewna przedstawił zmiany zachodzące w mikrotomowych próbkach wystawionych na kompleksowe działanie czynników abiotycznych. Stwierdził on poważny spadek wytrzymałości na rozciąganie, wynoszący po 4 miesiącach 90% początkowej wartości. Korozja chemiczna drewnianych konstrukcji impregnowanych i klejonych pod wpływem środowisk gazowych w warunkach przemysłowych była tematem referatu H. K r a c h i B. G o s z SGGW-AR. Badane były zmiany wytrzymałości drewna sosny, wytrzymałości spoiny klejowej oraz składu chemicznego drewna pod wpływem NH_3 , Cl_2 , SO_2 i HCl . Podobny temat zreferowała T. P o l a ń s k a z Politechniki Warszawskiej, która badała zmiany wytrzymałości drewna, zmiany struktury i składu chemicznego z punktu widzenia potrzeb budownictwa. J. K o c o ń i D. K r u t u l z SGGW-AR zaprezentowali serię zdjęć mikroskopu skaningowego drewna poddanego działaniu mieszanin kwasu siarkowego z nadtlakiem wodoru oraz kwasu azotowego z alkoholem etylowym przedstawiających zmiany jego struktury. W. P r ą d z y ń s k i z Instytutu Chemicznej Technologii Drewna AR w Poznaniu przedstawił wpływ działania pola ultradźwiękowego na skład chemiczny drewna wikliny. Ultradźwięki przyspieszały znacznie proces hydrolizy drewna. Z. C z e c h o w s k i, K. B a b e ł, M. K i e ł c z e w s k i i R. Z a k r z e w s k i z tego samego instytutu zajmowali się procesem rozkładu kory buka w warunkach wysokotemperaturowej obróbki termicznej. Stwierdzili oni różnice w zawartości produktów rozkładu uzyskiwanych w różnych temperaturach.

G. B e c k e r z Instytutu Badań Materiałów w Berlinie Zachodnim omówił współczesne poglądy na temat stosowania środków ochrony drewna z punktu widzenia ochrony środowiska oraz tendencje rozwojowe ich produkcji. M. K a d l e c o v a z Państwowego Instytutu Badań Drewna w Bratysławie przedstawiła koncepcję ochrony surowca bukowego opartą na specjalnej organizacji pozyskiwania, dostaw, składowania i przerobu. Projekt całorocznej przeróbki tego drewna powinien zapewnić poprawę jakości wyrobów. K. M o d r z e j e w s k i i W. S u r e w i c z z Politechniki Łódzkiej dokonali oceny skutków zabezpieczania drewna sosnowego w postaci zrębków preparatem ortofenylofenolanem sodu na jakość mas celulozowych. Stwierdzono skuteczność tego środka i przydatność zabezpieczonego surowca do wyrobu mas celulozowych siarczanowych, zarówno niebielnych jak i bielnych. Zabezpieczenie tarcicy metodą kąpieli zimnej i gorąco-zimnej przed działaniem grzybów, owadów i ognia w warunkach przemysłowych było tematem referatu A. F o j u t o w s k i e g o, O. L e w a n d o w s k i e g o i E. T a r o c i ń s k i e g o z ITD w Poznaniu. Przedstawiono rezultaty prób zmierzających do optymalizacji procesów technologicznych i dyfuzji impregnatu do drewna. Został odczytany referat S. N i k o ł o w a i G. A b r a s z e w a z Instytutu Techniczno-Leśnego w Sofii na temat intensyfikacji impregnacji drewna przy pomocy związków powierzchniowo czynnych. Eksperymenty prowadzono przy zastosowaniu oleju kreozotowego i żywicy formaldehydowej. Uzyskano ok. 1,5—2,0-krotne zwiększenie wnikania. A. F o j u t o w s k i i O. L e w a n d o w s k i z ITD w Poznaniu omówili doświadczenia nad zabezpieczeniem przeciwogniowym drewna i materiałów drewnopochodnych farbami pęczniającymi. Podobnym zagadnieniem zajmowali się S. N i k o ł o w, T. G r a d e w, P. P a n a j o t o w i K. S i m e o n o w z Instytutu Techniczno-Leśnego w Sofii w swoim komunikacie o zastosowaniu farb pęczniających produkcji bułgarskiej do ochrony drewna.

ŻYWICE SYNTETYCZNE OCHRONY DREWNA

J. D o m i n i k z SGGW-AR i G. S z u t o w z Białoruskiego Instytutu Technologicznego w Mińsku przedstawili wyniki wspólnych badań nad odpornością drewna brzozy i olszy nasycanego żywicami fenolowymi na uszkodzenia powodowane przez termyty. O. M a h d a k o v a z Państwowego Instytutu Badań Drewna w Bratysławie omówiła wpływ środka konserwującego o charakterze żywicy, opracowanego w tym instytucie, na fizyczne i mechaniczne właściwości drewna zabytkowego. Obok właściwości utwardzających środek ma działanie grzybo- i owadobójcze. Moż-

liwość zastosowania spolimeryzowanych związków amino-fosforowych do zabezpieczania drewna była tematem referatu J. Zabielskiej z ITD w Poznaniu. Autorka zbadała skuteczność przeciwgrzybową i przeciwogniową oraz wpływ na niektóre fizyko-mechaniczne właściwości drewna. A. Kamiński i S. Pytlak z COBiRTK w Warszawie oraz J. Niewiarowski z Instytutu Przemysłu Organicznego w Warszawie przedstawili wstępne wyniki nasycania drewna mieszaniną zawierającą odpadową smołę fenolową, aldehydy, aminy i wodorotlenki. W wyniku reakcji polikondensacji w wysokiej temperaturze otrzymali oni drewno zmodyfikowane „Drewnofen WPC”, charakteryzujący się korzystnymi właściwościami wybranymi metodą statystycznego planowania doświadczeń ekstremalnych. A. Braciszewski i M. Matejak z SGGW-AR oraz A. Kamiński i S. Pytlak z COBiRTK w Warszawie zbadali właściwości sorbcyjne i pęcznienie Drewnofenu WPC stwierdzając znaczne ich obniżenie.

ŚRODKI OCHRONY DREWNA I ICH BADANIE

N. Ermus i A. Kaunins z Instytutu Chemii Drewna Łotewskiej Akademii Nauk w Rydze byli autorami referatu o kierunkach badań i produkcji środków ochrony drewna w ZSRR. Podobne zagadnienia w Jugosławii omówił M. Petrović z Uniwersytetu Leśnego w Belgradzie. M. Koukal z Instytutu Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Drzewnego w Pradze przedstawił wyniki badań nowych środków ochrony drewna o działaniu kompleksowym opracowanych w Czechosłowacji. Problemy oznaczania ilościowego zawartości chromu w roztworach środków ochrony drewna oraz w wodnych ekstraktach z zaimpregnowanego drewna przy zastosowaniu dwufenylokarbazydu zreferował T. Wytwier z SGGW-AR. K. Lutomski i M. Gajdziński z AR w Poznaniu przedstawili wyniki badań nad preparatyką kompozycji soli impregnacyjnych opartych na związkach boru, fluoru i chromu w mieszaninie z solami amonowymi kwasu fosforowego i siarkowego. Podali oni wyniki wartości grzybobójczej i ogniochronnej. F. Komora z Państwowego Instytutu Badań Drewna w Bratysławie dokonał przeglądu osiągniętych wyników nad rozwojem badań i produkcji oleistych środków ochrony drewna w Czechosłowacji. V. Dolański z tego samego instytutu przedstawił wyniki badań olei dziegiowych stosowanych do nasycania podkładów, słupów i innych elementów mających kontakt z ziemią. J. Wążny i Z. Ratajczak przedstawili wyniki interlaboratoryjnych badań (SGGW-AR, AR w Poznaniu i ITD w Poznaniu) wartości grzybobójczej środków ochrony drewna. Na przykładzie wybranego preparatu analizowano retencję środka, ubytek ciężaru i wilgotność próbek oraz ich wpływ na wyniki.

J. Ważny i A. Grzywacz omówili metodę wstępnej selekcyjnej oceny środków ochrony drewna (Screening) zastosowaną w SGGW-AR na tle metod stosowanych w innych laboratoriach. K. Lutomski i M. Gajdziński z AR w Poznaniu dokonali próby zastosowania zmian ilościowych podstawowych składników chemicznych drewna i ścieru drzewnego jako wskaźnika oceny przydatności środków ochrony drewna. J. Ważny omówił wyniki badań trwałości wartości 5 środków ochrony drewna w czasie 5 lat w warunkach zbliżonych do naturalnych.

Jerzy Ważny

50 lat pracy naukowej prof. dr hab. Józefa Kochmana

50 лет научной деятельности проф. докт. Юзефа Кохмана

50 years of scientific activity of Prof. Józef Kochman, Dr hab.

W 1978 r. upłynęło 50 lat pracy naukowej prof. dr hab. Józefa Kochmana, członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk, wybitnego fitopatologa i mikologa.

Prof. J. Kochman urodził się 14 grudnia 1903 r. we wsi Sonina w powiecie łancuckim. Studia w zakresie botaniki odbywał na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po ich ukończeniu pracował w latach 1928—1931 w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach. W r. 1931 uzyskuje stopień doktora filozofii na UJ. Przenosi się następnie do Warszawy do Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, gdzie pracuje w

Katedrze Fitopatologii, kierowanej wówczas przez prof. W. Siemaszkę. Z tą uczelnią prof. Kochman związał się na stałe. Rozpoczęty przed wojną przewód habilitacyjny zostaje zakończony dopiero w 1945 r., w wyniku czego prof. Kochman uzyskuje tytuł docenta fitopatologii. W 1946 r. zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym fitopatologii, a w 1957 profesorem zwyczajnym.